

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrtletja 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrtletja 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVII.

V Ljubljani 6. grudna 1872.

List 49.

Kristjan, al si junak serčan? Al si zastavi križa vdan?

Ko bojna tromba zadoni k napadu,
Pogum oživlja verli si vojak,
Za dom, pravico vdari v svetem jádu,
Sovražnik čuti, da je to junak;
Sterpljiv v vročini je in v zime hladu,
Skazuje vselej se serčan in jak;
Ko lev pod svojo brani se zastavo,
Da vidi konec: zmage čast in slavo!

Kristjan! glej, tromba — glas vesti doneči,
Življenje celo k boju te budi,
Se-li junak skazuješ neboječi,
Junak keršanski ravno zdanje dni,
Ko roj neverni, zmote zmaj dereči
Napada Cerkev, drago mater ti,
Al tvoja roka mater serčno brani,
Al ji stojiš ko zvesti sin na strani?

Katoliška Cerkev res je mati tvoja;
Boj'vati za-njo, sin — si se dolžan!
In če si plah, ko pride do poboja
Neverske zmote, kaki si kristjan?
S keršanskim pérjem barvana si šoja,
Ki od drevesa plane plašno v stran,
Če tud' le mali se sovražnik bliža, —
Ti zapustiš zastavo sveto — Križa.

Ak hočeš strašni sodbi kdaj utéci,
Kristjan, za vero, cerkev, trdno stoj!
Divjá sovrag naj mali ali večí —
Pogum! ne boj se; Jezus je s teboj!
Postavi v brán mu ta izrek goreči:
„Jaz sem kristjan, in to ponós je moj!“
Ter v vsakem kraji, času, družbi kaži,
Da si junak pošten, čujoč na straži.

V današnjih dneh je papež nezmotljivi
Nevernim glavam vroč'ga boja vzrok,
Ki trosijo med ljud krič zapeljivi:
Da sveti Oče bit' če bog, prerok!
Mar veruješ derhali tej lažnjivi?
Potém Bogu neveren si otrok,
Nezvest zastavi, Križa izdajica,
Junak laži, al ne rudé ti lica?

Ti zajdeš med gospode svoboduhe,
Ki mater Cerkev bijejo v obraz;
Pa takrat tvoje so ušesa gluhe,
Še smejaš z njimi se za kratek čas.
Prenašaš kletve, studnih sere izkuhe,
Te sram za Mater je povzdignit' glas,
Jo zatajiš sramotno v njeni sili —
Oj ti junak! — da se te Bog usmili!

Se sveta vera, čednost zaničuje,
S pohujšanjem nedolžnost se morí,
Oblast se svete Cerkve v spono kuje,
Duhovstvo obrekuje in černí:
Junaka pravega kdo se skazuje,
Mar ta, ki k zlegu kima al molčí?
Ne ne! ta vitez Božje ni postave;
Imena vreden ni keršanske slave.

Zastava križa, tam stoji pri cesti,
S tovarši ti prešerno memó greš,
Junak zastavi rešni vedno zvesti
Srečaje jo, stori kaj? — vém, da veš;
In ti znabiti ko begun nezvesti
Se nehvaležno nanjo ne ozreš; —
Al Kralj vsih kraljev večnega Sijona,
Napihnež! tvoj'ga vreden ni poklona?

K molitvi vabi zvon: „Marija Ave!“
Pobožno móli verni korenjak;
Pokrite vmes pa vidijo se glave,
Ne zdrami zvon jih — pušijo tobak!
Oterpni udje to so od zastave —
Jih zvalil je sovraga svetni vlak,
Namesto serčno za-njo bojevati,
Začnó se je beguni sramovati!

Gorjé pa svoj dan bežnim strahopetom!
Ker vsem nezvestim Jezus govori:
„Kdor mene bo zatajil tu pred svetom,
Z zastavo križa meni ne sledí;
Zatajil ga tud' jaz bom pred Očetom;
Nezvest vojak v verigah naj ječí,
Izdajici tamnica naj bo stanje,
Kjer večén jok je in z zobmi škripanje!“

O blagor ti, ko dan zasiže zmage!
Častitljiv iz bojišča bo odhod,
Junak obrisal z lica si boš srage,
Obhajal v Sijon z angeli sprevod,
Kjer vlada mir, in vse prijatle drage
Ovenčal s krono zmage bo Gospod;
Ker bil si v malem zvest, Gospod poslavil,
„Te čez veliko bode zdaj postavil.“

Radoslav.

VIII. Križ — zastava prave svobode. (Konec)

Kakor osebno svobodo in samostojnost vsakterega človeka, tako je cerkev katoliška v duhu nauka svetega križa v vseh časih pripoznávala tudi svobodo in samostojnost vsakterega naroda kot osebe pravne. Ona ni nikdar, razlagovaje nauk zveličanja, narodov spravljala pod jarem posvetnega vladarstva, temuč le pod „sladki

jarem“ nauka svetega križa. Ona je zvesto spolnovaje ukaz križanega Boga: „Učite vse narode“, sveti evangeli vsakteremu narodu oznanovale v njegovem lastnem jeziku in je povsod svoje misijonarske vstave, škofijstva, ljudske učilišča in očitno službo Božjo vravnovala takó, da bi vsaki narod s pomočjo svojega prirojenega sredstva, svojega narodnega jezika, mogel se dušno in telesno olikovati in doverševati ter deležen tako prave kerščanske olike in osvete da bi v svojem lastnem na-

rodnem jeziku „hvalil Boga“. Naj skažejo nasprotniki, kdaj bi bila sveta cerkev ktero narodnost kje tlačila ali kakor si bodi ovirala v njenem narodnem razvitku? Nasproti pa ko bi hoteli pregledovati zgodovino posamnih slovstev, bi se prepričali, da so prvi buditelji narodne prosvete, prvi narodni pisatelji, učeniki in pospešniki prave olike in vzobraženosti pri slehernem narodu bili ravno katoliški misijonarji (prim. ss. Ciril in Metod, Baraga itd.) sploh katoliški duhovniki in redovniki: kar je očiten dokaz temu, da katoliška cerkev ne le v nauku pripoznava in odobruje, temuč tudi v djanji podpira in pospešuje narodno oliko in svobodo vsakega naroda. Ako so se nahajali, ali se sedaj še nahajajo, posamezni med katoliškimi duhovni, kateri narodni jezik ljudstva, med katerim služijo, bodi si celó ne znajoči, bodi si v napačni svoji predsodnosti prezirajoči, hočejo iz cerkve, prižnice ali šole potisniti in tuj jezik vrniti na njegovo mesto iz kakoršnih že nagibov: takega napačnega in nauku svetega križa zopernega ravnanja sveta cerkev nikdar ni odobrila in nikdar odobriti ne more.

Kakor je iz tega razvidno, je katoliška cerkev v duhu nauka svetega križa prava oživila „načelo narodnosti“, kolikor se to načelo narodnosti v treznem in pravičnem smislu kristjanskem hraniti in goditi smé, t. j. da bi vsakteri narod v mejah po Božji postavi odkazanih s pomočjo svojega lastnega narodnega jezika mogel se vzobraževati ter duhovno in stvarno razvijati in spolnovati. Cerkev katoliška je zoper načelo narodnosti le v onem napačnem poganskem smislu, po katerem narodnost ima biti malik, kateremu naj bi se klanjalo vse; ktera se vzdiguje nad zapovedi Božje, nad dušno zveličanje, nad samega Boga, odpoveduje pokorščino Cerkvi in postavi Božji, z nogami tepta naj svetjši pravice in cerkvene ustanove, in pod imenom narodnega zedinjenja pléni ter pobira njeno postavno premoženje, češ, da je edino geslo ji „pravo narodno“, in ravno to podira drugim pravice narodnosti itd. Takega res poganskega, krivičnega, nauku svetega križa nasprotnega in brezbožnega načela narodnostnega cerkev Božja terpeti ne more, k takemu ravnanju privoliti nikoli ne sme: tedaj v duhu nauka Božjega zmir odgovarja: „non possumus“. Kakor vsaki človek, tako je tudi vsaki narod kar npravna oseba pod postavo Božjo. Ta postava Božja: „ne ubijaj, ne kradi, ne želi nič tujega po krivici, in ne delaj si malikov, da bi se jim klanjal“, velja posamnemu človeku, tem več vsakemu narodu.

O človek, o narodi, spoštujte in ljubite nauk svetega križa, ker le v njem je zastava prave svobode, in brez njega ni svobode! Ne verjemite ljudem od Boga odpadlim, nauk ta in katoliško cerkev zaničujočim, vse njihove obetanja o zlati svobodi so nečimurne in lažnjive.

V slehernem človeku spoštuj, o človek! visoko čast, v katero je Bog povzdignil vse ljudi; ali pred vsem spoštuj jo sam na sebi. Naj bolj gerda sužnost je pač duhovna ali npravna, kadar se kdo sam ne spoštuje, prezira naj svetejše pravo svoje svobode, in brez sramú služi rečem od sebe nezmerno nižim in le za pomoček nam danim, ali pa grešnim strastim svojim ali tujim. Kako žalosten je pogled na človeka, kateri je nesvest svoje visoke, da, nebeške človeške dostojnosti ali časti, postal pravi suženj zanikerne lakomnosti ali skoposti, nagnjusne nečistoti, gerde požrešnosti ali pijanosti, ali ktere druge grešne strasti; kateri se pred drugimi ljudmi kakor zanikarni červ plazi v prahu, na prodaj ima svojo dušo, sam sebe, streže grešnim željam in strastim drugih ljudi ter se jim daje za orodje ali sredstvo ra-

biti! To je naj ostudniši, in naj bolj pregrešna sužnost, ker po njej se človek sam znebi vse svoje npravne cene ali vrednosti, dušne samostojnosti in človeške časti, ter se poniža med neumno živino. Drevo svetega križa kliče tebi, o človek: „za kako veliko ceno ste odkupljeni — nikarte biti sužnji ne rečem, ne ljudem!“ In kaj bi li pomagalo, ko bi za tako gerdo sužnost „pridobil celi svet, na duši pa bi škodo terpel? Ali kako ceno dá človek za svojo dušo?“ — „V svobodi“, s katero nas je Kristus osvobodil, stojte in ne zapletajte se v sužnost greha“. (Gal. 5, 1.) „Le tako svobodni bodite, kakor vas je Sin osvobodil“ (Jan. 8, 32–36). „Poklicani ste k svobodi otrok Božjih“ (Rim. 8, 21). „Zato ni nobeden svoboden, kateri ne gospoduje nad nerodnimi željami telesa, — ker — komur kdo služi, tega suženj je.“ (Rim. 6, 16). Naj svobodniši pa je na svetu tisti človek, kateri sam nad seboj gospodovati zná. Sokrat, Epiktet, sv. Janez Kerstnik, ss. Peter in Pavel in tisučeri mučenci kerščanski so celo v sponah, ječah, na moriščih, o smerti spričevali svojo npravno vrednost, svojo moč in dušno svobodnost. Nasprot pa, kdor živi v sponah svojih lastnih hudobnih strast, naj bi tudi vladal nad narodi in naj se tudi tisuč in tisuč jih ravna po njegovi volji, sam vendar je in ostane suženj.

Naposled nočem, da ne bi omenil sužnosti, v kateri je zdihoval ženski spol pred prihodom Jezusa Kristusa, in še zdihuje pri vseh narodih poganskih. — V Atenah je žena bila ves čas svojega življenja pod nadzorništvom svojega varha. Po smerti očeta, brata ali starega očeta je stopila pod vlado naj bližnjega prijatelja, kateri je postal njen mož. Kadar je umerl mož, je država postavila oskerbnika; in kadar so dospeli sinovi 18. leto, so postali oni oskerbniki svoje matere. Da bi atenski zakon pokazal, kako slabotna stvar je žena, je vse to, kar je mož po nasvetu ali na prošnjo svoje žene storil, razglasil za neveljavno. Edina vrednost njena je bila v tem, da je porodila; sicer je bila pri hiši le potrebno zlo. Njena stanica je bila posebno odločena izba. Kadar je prišel gost, ni smela ne k mizi sesti ne doma zapustiti brez moževega dovoljenja; da, celo država je postavila nadzornike časi, kateri so pazili na njene hoje. — Pri Rimljanih se je nekaj krotkejše ravnavalo z njo; vendar je tudi tu bila popolnoma drugim v oblasti. Premoženje njeno je bilo moževo. Kaznoval jo je lahko po svoji volji, in v nekterih gotovih slučajih celó umoril. Pravičico svojo do žene je lahko oddal komur koli. Ciceron je pognal svojo ženo, da bi vzel si bogatejši; kadar je s premoženjem te žene poplačal svoje dolgove, je pognal tudi to. Žena proti temu ni imela nobenega ugovora. Oče je kakor nad ženo tudi nad otroci imel neomejeno oblast. On je po volji mogel otroke izpostaviti, prodati, v sužnosti potlačiti ali umoriti. Zgodilo se je nekterikrat, da je bogatin, da ne bi moral si v svojih razuzdanostih in potratnostih kaj ukratiti, od sebe spodil svoje otroke, ktere so potem berači, čarovniki ali drugi brezbožniki pobrali, polomili ali pokvarili, da bi jih tem lože porabili v svoj neblage namene. Mati je vse to morala preterpeti.

V takem stanu je bila žena pri vseh poganskih narodih noseč butaro svojega rodú. Kako hvaležno mora biti toraj ženstvo verstvu kerščanskemu; kako mora ono pač ljubiti sveti križ in tega, kateri je na njem umerl, in kateri je ženi posebno čast, stanu zakonskemu pa posvečenje svoje dodelil!

V čem je moč narodov?

Slovenci se toliko bolj razkropljujejo, kolikor bolj njih inteligencijo verni duh zapuša. Kranjci so kompakten

verin narod s svojim duhovstvom vred; toraj se še nekako stanovitno deržé. Ko bi pa tudi še duhovšino verni duh tako zapušal, kakor velik del druge inteligencije, že dayno bi bilo vse zmedeno.

Vpije se: Šola, šola! Cerkev, ki je bila in je prava izobražnica, se pa od mnogih strani prezira, odriava, tare. Prav je: šola naj obvelja. Toda, ako šola ne bo na verski podlagi, bo še to razkropila, kar je zedinjenega, in kolikor bolj bode šola od Cerkve ločena, toliko bolj bo pomogla: narod še huje razkropiti.

Le veliko veliko lét — četertino življenske dobe v šolo! Pa vse — prav vse v šolo! To hočejo sedanji liberalci. Še več časa pa za vojašino! Kje pa je potlej še kaj prostega življenja za pravi poklic? Kje čas za verske opravila? Nekteri rokodelski mladenči po mestih imajo že toliko šole ob nedeljah, da jim je komaj še moč cerkveno zapoved spolniti, kolikor se zahteva za Božjo službo.

„Prihodnost bode tistih narodov, pri katerih bodo velike načela katoliške Cerkve našle vgodno zemljo v narodni zavesti“, pravijo umni politikarji, *) in kažejo na Ameriko, ki se tako naglo pokatoličuje, da se liberalizmu lasje ježijo od groze. „Mlada Cerkev v Ameriki“, pravi Niedermayer, **) je Pija VII l. 1808 tolažila; je Pija IX l. 1849 naj močnejše tolažilo delila v pregnanstvu; pripravljala mu tudi 1866 in 1867 naj čistejši in naj ljubeznivši veselje, ko njegove stiske naj večji stopinjo dosega. Na Laškem vidi Pij IX škofije brez pastirjev; ob Misisipu in Ohio mora nove škofije vstanovljati. Na Laškem izganjajo duhovne in mnihe; v Ameriki tisučeri roke povzdigajo in prosijo: pošlji nam pastirjev, daj nam mašnikov! V deželi njegovih očetov se samostani zapirajo in cerkve zapuščajo; unkraj ocejana se hribi in doline obsévajo s samostani, cerkvami in kapelami. Od punta zapeljani se tisuč- in tisučeri odvrčajo od njega, ki je nar ljubeznivši vseh vladarjev. Ali o ravno tistem času odhajajo njegovi škofje par tisuč milj deleč od Rima na veliko delo: da jih na milijone Cerkvi pridobivajo.

Amerika je toliko poštena, da vradno spoštuje svobodo katoličanov, ni nasprotna velikanskemu delu katoliške civilizacije; zato ima blagoslov v svojem napredvanji, državni dolgovi se plačujejo s čudovito naglico in lahkoto, podložni niso z davki obteževani. Kar se godi temu nasproti po Evropi, zlasti po Italiji, to je stokrat znano. Amerika ne pozna tesnoserenega birokratizma, ki se v Evropi v vse vtika, vse hoče imeti pod svojim nadzorstvom, Cerkev svoj pot vtesnuje, da bi ne mogla vsega blagra resnice zlijati v duše državljanov. Ako Cerkev s posebnimi zdravili in pomočki misijonov hoče odrezati, zdraviti nekatere gerče in divjačine ter nevarne izrastke pri narodu, kriči s tisučeri glasi kakor iz enega gersla ne le sovražljivo judovsko časništvo sploh, ampak tudi mnogi državni in drugi liberalni časniki, — ko je vender znano, da Ameriko zgolj sami misijoni s toliko naglico dvigajo iz divjačnosti indijanske in iz divjačnosti, ki jo premnogi Evropejci tje prinašajo. Kdor bere amerikansko časništvo, se prepriča, da od severa do juga ni družega, kakor nepretergan misijon. In kje so tam politiški farizeji, da bi se nad tem pohujševali, kakor pa se po Evropi nad tem blagodušnim delom za omiko pohujšujejo vsi, ki služijo mavtarstvu in psevdoliberalizmu, in še druge sicer dobre ljudi hujskajo. Dobrim bodi le memogredé rečeno, da naj vender pomislijo, kdo po večem so ti ljudje, ki čez jezuite in misijone vpijejo. To so ljudje, ki se ne me-

nijo ne za sv. mašo, ne za spoved, ne za post, ki pogosto živé v divjem zakonu, ali so sicer nečistniki, prešestniki, so ljudje, ki si s sedmo zapovedjo ne delajo posebne vesti in toraj dostikrat pridejo na boben, v ječo itd. Ali taki tedaj bodo vaši aposteljni v naj imenitniši reči: v zadevi vaše duše! —

V Ameriki priznavajo, da ravno v keršanski veri je studenec politiške svobode. Pravijo namreč: Brezveren narod zamore le pod despotiško (samosilno) vladu z vso oostrostjo imeti mir in red; ali ljudstvo kakor je naše, bi propadlo, ako bi ne bilo keršansko; toraj delamo, da naše deržave ostanejo vérske, ter si svobodo ohranimo. *) Koliko pa to pomaga razcvetu ondote deržave, kaže zgodovina.

Že papež Gregorij XVI je amerikanskemu ljudstvu dal spričevanje, da mu je globoka reznost za resnico in napovedoval mu je veliko prihodnjost.

L. 1791 v severni Ameriki ni bilo čez 25.000 katoličanov z 22 duhovni. Razun enega karmeliškega samostana po vsi deželi ni bilo ne kloštrov, ne ustavov, ne semeniš, in ne katoliških šol. Razun v Baltimoru tudi cerkve ni bilo, ki bi se ji bilo to ime podalo. Od tistega časa pa se je katolištvo širilo s tako prečudno naglico da l. 1845 je bilo v severni Ameriki že 28 škofij pod 6 vikšimi škofiji in blizu poldruzega milijona katoličanov. Tedaj l. 1791 nekako toliko katoličanov, kolikor je prebivalcev v Ljubljani, in dobrih petdeset let pozneje toliko, kolikor je vseh Slovencev.

L. 1850 je štela severna Amerika že nad dva milijona vernikov ter je pri številu 20 milijonov prebivalcev vsaki deseti svobodni severno-amerikanec bil katoličan. — Že 1864 je škof Lüers cenil število katoličanov na 6 milijonov; imenitni pisatelj Maguir pa l. 1867 že na 9—10 milijonov. Sedaj je tam 7 nadškofij, 45 škofij in apostoljskih namestnij, izmed katerih je bilo 9 škofijstev s 4 namestnijami vstanovljenih poslednji 2 leti. Do 4000 medsvetnih in redovnih duhovnov podpira škofo v njih službi. L. 1863 je bilo 2948 katol. cerkev, mnoge med njimi naj lepši poslopja v Ameriki, in 2567 kapel ali misijonskih štacij, 12 vseučilišč z 11.109 študenti in 76 slovstvenimi vstavi. Skoraj vse cerkve in klostri imajo tudi svoje šole. — Kdo tedaj Amerikance izobrazuje? Ali ne Cerkev? In tako je izobrazila in povzdignila Cerkev druge narode.

Amerikanski prebivalci se kar na trume vračajo v svojo staro cerkev nazaj, vsaki mesec se jih sme šteti na stotine po vsih krajih, pravi „baltim. ljuški časnik.“ „Guardian“, časnik v šent-Luju pa, pravi mesca grudna 1868: „Število spreobračancev v katoliško Cerkev iz naj boljnih deržin budi zgledovanje . . . Tudi med študenti so spreobračanja številne.

Iz tega je očitno, da prihodnost v Ameriki je lastina keršanstva, in da Amerika prihaja močna, ker se resnici odpira. Akoravno je tudi tam brez števila ločeništev (sektirstva), akoravno gospoduje po večem še anglikanstvo in protestanstvo, se vender moč in vpliv katoličanstva vradno ne obmejuje in ne zatira, kakor pa po Evropi. Od tod je pa tudi ravno tako očitno, kako brez uma dela stari Bizmark s svojim preganjanjem katoličanstva in vsi tisti, kateri keršanstvu krepéli pod noge mečejo. Zakaj gotovo je, kar piše škof Ketteler: Prihodnost je lastina keršanstva, ne pa lastina liberalizma in ne socijalizma. Za to pa se je treba vojskovati. Ta boj je sveta dolžnost za vse keršanske očete, sklepa škof po mnogem opominjanji: „zakaj sovražniki pred vsim mérijó na razdjanje keršanske deržine, keršanske odreje in keršanske očetovske oblasti. Ta boj je poslednjič sveta dolžnost za vse kristjane:

*) Gl. der christl. Rechtsstaat und der moderne Gesetzesstaat. Regensb. 1872.

**) Das Concil. in Baltim. Frankfurt 1867.

*) Der christl. Rechtsstaat itd, str. 351 in 352.

zakaj prašanje je za keršanstvo, za keršansko mišljenje in prizadevanje, za keršansko čednost, za keršansko oliko, za keršansko državo.“ Poganjanje za to, da je država keršanska, je dolžnost vsih, kateri hočejo dobro državi in sami sebi, dinastijam in njih podložnim!

Kaj je napovedoval škof Wittmann o sedanjih časih.

Bogoljubni škof Wittmann Regensburški (Rejno), ki je l. 1833 v slovesu svetosti umerl, je o neki priliki govoril spomina vredne besede o sedanjem času, namreč:

„Za sveto cerkev bodo prišli žalostni dnevi. Terpljenje Jezusovo se bode nad Cerkvijo in nad njenim poglavarjem v vsih svojih oddelkih nar britkeje ponovilo. Tu bo vojske in punta in veliko kervi bo prelite. Napadli bojo poglavarja Cerkve, škofo in duhovne bodo preganjali in razpori in mnoge zmešnjave pri vsih stanovih bojo vstale. Odpad od prave vere in strašne bogoskrunstva se bojo godile. Res da, hudi časi bodo prišli, tako da se bo zdelo, da sovražniki Kristusovi in njegove Cerkve, ki jo je s svojo kervjo vstanovil, jo premagajo. Duhovšina pa se bo določno stanovitno obnašala in dobro ljudstvo se bo nje držalo. Zgodilo se bo vesoljno izločenje. Pšenica bo presejana in skedenj očiščen. Skrivne družbe bojo napravile veliko spačnost in razun tega bojo čudno moč skazovale z denarom, in tako bo veliko oslepljenih in od groznih zmot okuženih, vender vse nič ne bo pomagalo. Akoravno bojo viharji strašni, vender ne bojo pretresli Skale, na katero je Gospod svojo Cerkev zidal. Zveste ovčice se bojo zbirale v družbah in sovražnikom Cerkve zoperstale.“

Da vsak vé bolj ceniti to kaj imenitno napovedovanje, naj le nekoliko povemo o škofu Wittmannu. Življenje Jurja Mihaela Wittmanna je po zunanem prav priprosto, kaže se pa vse skozi v njem nekaj globoko duhovnega, neka velikodušnost je v vsaki čerki, ki jo je on zapisal. Rojen je bil 23. pros. 1760 pri Pleisteinu v gornjem Palatinatu na Parskem. Že v mladih letih je bil enako bogoljuben kakor učen. Kakor podvodja skor pol stoletja v duhovskem semenišu, je nad tisuč mladenčev pripravil za častiti duhovski stan. Dosti je pisal, pa malo na svitlo dal, ker pisal je, da je druge učil. V sv. pismu in v nekdanjih jezikih je bil posebno izurjen. Njegova „rapsodna“ razlaga psalmov, po njegovi smrti (1846 v Štraubingu) od njegovega prijatelja Mih. Sintzel-na na svitlo dana, je nekaj tako posebne-ga in globoko duhovnega, da čitatelja močno gine in v začudenje spravlja. Pri bolnikih, ubožnih, v šoli, v spovednici in na leci je bil tolik dobronik, da je še vedno v spominu pri Ratisboncih (Rezencih). Ubožne, sirotne otroke je nasitoval in oblačil in pozneje jih spravljal v službo pri keršanskih ljudéh, ali pa v rokodelstvo pri poštenih mojstrih. Izvoljen je bil škof, pa te časti ni nastopil, ker dva mesca po obhajani mašniški petdesetletnici je hudo zbolel in umerl 8. sušca 1833. Ljuški glas ga imenuje svetnika, in vsi, ki so ga poznali, so rekli: „To je bil mož iz prvih apostolskih cerkvenih časov, mašnik po sercu Božjem“.

Vincencij Vovk,

bivši dekan v Metliki in kasneje župnik v šent-Rupertu na Dolenjskem.

(Spisal Janez Müller, župnik na Mirni pri šent-Rupertu.)

V. (Dalje.)

Po dvajsetih letih svoje vestne skerbi za dušno in telesno blagost Metliške župnije gosp. Vovk o sv. Juriji

l. 1855 v Ljubljani novo župnijo sv. Ruperta sprejemó od mil. škofa Volf-a. Drugega dne odidejo v št. Rupert. Ljudje so jih težko pričakovali, jih hotli slovesno sprejeti. Gospod dekan pa se pripeljejo po noči v šent-Rupert. Spremljal jih je tretji duhovni pomočnik, katerega so jim mil. škof bili dali zato, da so delo na Metliškem in Černomaljskem mogli oskerbljevati. Drugega dne se gredó priporočiti sv. Rupertu in sv. mašo služiti, in v nedeljo slovesno začno svojo novo službo; v pričo mnogih gostov, duhovskih in svetnih, so jih vmestili rajniki novomeški prošt g. Arko.

S preselitvijo v to novo župnijo, sicer manjšo od poprešnje, si nikakor g. dekan (tako smo jim zmerom tudi župniku rekali) niso olajšali dela, še teže breme so si naložili na rami, ker poleg stavb na Metliškem se je odperlo v šent Rupertu silno veliko dela s cerkvo, župnijsko hišo in z drugimi posloplji. Res je šent Rupert v rajsko lepem kraju na Dolenjskem, obdajan z vinskim gorami, precej za nekedaj tako mogočno božjo potjo sv. Frančiška Ksaverja: za Veselo goro, blizu Žalostne gore; toda z lepoto tega kraja se marsikaj ni vjemalo. Najmenj po vseči je g. dekanu bila župnijska cerkva sv. Ruperta, torej so zmérom pogrešali lepo Metliško cerkvo, ker je bila cerkva sv. Ruperta v primeri z Metliško prezapuščena. Cerkev je delo lepega starega gotiškega zloga, da ni kmalu lepšega. Sozidali so jo, kar gotiške letnice kažejo l. 1494. Gotiška pa je samo zidarska stavba in pri velikem altari na evangelijski strani je tudi gotiški stolpič, nekedaj shranišče sv. zakramentov, kasneje pa so v njem imeli sv. olja. Vse drugo po svetišči je bilo navadno delo. Nekedaj je bilo v tej ne preveliki cerkvi deset altarjev, eden pa je bil v stari majhni zakristiji, a drugi prostor po cerkvi je bil s stoli zastavljen; na vsaki strani ob zidu od srede cerkve pa so bile stopnice do orgelj, in tedaj je bilo prav malo prostora za ljudi, da ni čuda, da so ljudje ostajali vne, ker cerkva je bila res skoro le za altarje in stole. Po stenah v cerkvi so bili razobešeni okvirji zeló revnega križevega pota, in lepi gotiški obok je bil nekedaj pomalan, zdaj pa le omazan. Vse to jim je cerkvo kazilo tako, da so le mislili, kako bi jo mogli kaj olepšati; ko so se bili soznani z vsemi opravili v župniji in — kar je bilo zanemarjeno, vredili in ko so bili oskerbeli delavce na Radovici, v Suhorji in Dragatuši, začeli so delati načerte in premišljati sv. Ruperta cerkvo, kako bi jo predrugačili. Povabijo modrejše moške neko nedeljo da se bodo posvetovali, kako bi kaj popravili cerkvo. Možje pridejo, toda ne svetovat popravila, temuč le odsvetovat ga, in le pripovedujejo, da je cerkva dosti lepa — tu popravljati je tudi škof ne pusté. G. dekan omenijo: „Da cerkva ni lepa, to vsak vidi, in da bi se jaz ne privadil je, kakor ste se je vi privadili, zato bi jo rad precej olepšal, škof pa tudi ne bodo branili, ker so mi dovolili, da po svoji previdnosti iz tal zidam tri duhovske hiše in dve duhovnijski cerkvi na Belokranjskem.“ Možje pa se niso ustavljali popravljanju, temuč le stroški so jih skerbili. G. dekan zopet omenijo: „Ker mi nočete nasvetovati, kako in kaj, vravnal bodem cerkvo sam tako, kakor se mi bode zdélo boljše, popravljena pa mora biti!“ Možje gredó, samo nekoliko veljavnejših še ostane, in eden teh žugne: „G. dekan, če bodo cerkev popravljali nakopali si bodo le sitnosti na glavo“. G. Vovk se začudijo: „Kake sitnosti si navlečem na glavo?! Najgotovejše te, da bodem moral sam plačevati, tega pa sem že vaju!“ S tem je bilo konec vsega posvetovanja. Popravljanje ostarele cerkve pa s tem ni bilo dokončano, temuč le malo je bilo zadržano. Tudi ni bilo moč koj dobiti potrebnih delavcev. Oskerbljali so dela na Belokranjskem in doma premišljali popravila, kako

bi se dalo vse dobro prenaprediti, kar v tem v Boštanjih zidarji dodéjajo novo župnijsko cerkvo; ti Italijani pridejo v šent-Rupert in začno precej delati, toda ne cerkve lepšati, temuž župnijsko hišo, ki je tudi bila vsa potrebna popravka in je zdaj kaj lepo bivališče, da se vsak čudi, kdor je poznal poprejšni kočur, kako se je mogel iz neukretne stvarine prestvariti v tako hišo. To delo je prizadelo veliko stroškov, a le g. dekanu. Ko zidarji delajo, greša g. Vovk in korar Novak k zidarjem na Metliško in Černomaljsko. Tega leta je huda kolera divjala po Černomlji in Dragatuši. V Dragatuši, ko prideta gospoda, ne najdetja nobenega delavca: nekoliko jih je bilo pomerlo, nekoliko pa pobegnilo. Samo nekov Italijan kamnosek je bil še tam, pa še ta je ležal na mertvaškem odru, tedaj je za to leto delo jenjalo v Dragatuši. Pridno pa je delo napredovalo na Suhorji, in Radovica je bila pripravljena za sprejem svojega duhovnega pastirja. g. Jern. Dolžan-a, ki so to župnijo prevzeli l. 1855.

Gospoda prideta domov in pripovedata o koleri na Belokranjskem, kako strašno mori, in se srečna štejeta, da sta zdrava odšla.

Ko pojema délo z duhovsko hišo, se je zdelo dekanu, da je čas začeti v cerkvi; naroče toraj zidarjem, kaj naj bodo delali, in odidejo v Ljubljano s knezoškofom pogovoriti se o delu na Metliškem in v Radovici. Zidarji hišo dogotové, potlej gredó zgodaj zjutraj drugega dne k cerkvi in precej začno delati po ukazu. Ljudje so bili hudi na Italijane: ukazovali so jim, naj se poberó dalje, zidarji pa oporekajo: „Gospod ga je rekel tukaj delati“, — in tolčejo dalje. Naročili so jim gosp. dekan, naj vso cerkvo otolčejo, da jo novič omečejo. Tudi gg. kaplanoma je bil neznan ta ukaz, torej sta tudi nekoliko nasprotna bila temu delu. Cerkvenc rano zjutraj pride v kaplanijo, da bi eden gospodov umaknil sv. zakramente, ker Italijan je po cerkvi razbijajo, in zgodilo se je. Menili pa so sploh, da so Italijani sami ob sebi začeli to delo, ker družega več niso imeli; zato gré eden gospodov do Litije nasproti g. dekanu in pové da bodo Italijani vse po cerkvi pokončali. Dekan poslušajo in poterdé: „Prav je to.“ (Dalje nasl.)

Družnikom sv. Detinstva.

(Konec.)

Iz naznanjenega sporočila se sprevidi, da so misijoni na Kitajskem (ali v Kini) in družih deželah daljnega izhoda tudi v preteklem letu imeli terpeti velike stiske in nadloge. Preganjanja pa misijonarjem niso serčnosti vzele; zatorej mir, ki ga zdaj spet vživajo, v to obračajo, da nadomestujejo zgube, ki so jih zadele, in otévanje ubogih ajdovskih otrok nadaljujejo. V tem namenu in trudu se zanašajo tudi na molitve in milošnje družbe sv. Detinstva, v trdnem zaupanju, da družniki bodo svoje bogoljubno delo tudi v prihodnje goreče in stanovitno opravljali.

Zatorej je pa tudi serčno želeti, da bi na novo pristopilo še prav veliko otrok k tej lepi, dobrodelni družbi. Ker pa marsikterim to „društvo sv. detinstva Jezusovega“ še ni dosti znano, naj o tej priliki nekoliko iz tega tukaj povzamemo, kar je bilo v „Drobtinica“ in v „Zgodnji Danici“ o tem obširniše razloženo. (Gl. Drobt. l. 1861 str. 35 in Zg. Dan. l. 1855. str. 30 in 82.)

Namen te družbe je, keršanske otroke pod varstvom Jezusa, Božjega Děteta, združiti in jim priložnost dati, da bi z molitvijo in milošinjo iz ljubezni do Božjega Děteta k reševanju in zveličanju nesrečnih ajdovskih otrok pomagali.

Pripomočki k telesnemu in dušnemu reševanju otrok, ki jih na Kitajskem neusmiljeni starši na tavžente v vodo pomečejo, živini raztergati dajo in pokončajo, so ti: da ondotni misijonarji in usmiljene sestre umirajoče otroke neutegoma kerstijo; kateri pri življenju ostanejo, jih odkupijo, jih potem keršansko izréjajo; ter v ta namen sirotišnice napravljajo, da jih va-nje sprejemajo. —

Udje te družbe so v prvi versti otroci do spolnjenega 12. leta; v drugi versti pa mladenči in deklice od 12. do spolnjenega 21. leta starosti. Sprejeti se zamorejo otroci že precej po sv. kerstu.

Dolžnost udov je: vsak mesec 1 krajcar st. d., t. j. na tri mesce 5 kr. novega den., ali na celo leto 20 kr. nov. den. darovati v namen društva — in vsak dan eno Češena-si-Marija moliti s pristavkom: „Sv. Marija in sv. Jožef, prosita za nas in za uboge ajdovske otroke!“ Za male děteta naj oče ali mati ali pa kdo drug móli, dokler sami ne znajo.

Duhovne dobrote te družbe so: 1) Dve sveti maši, ki se opravite vsak mesec v posebnih svetemu detinstvu Jezusovemu posvečenih cerkvah. In 2) odpustki, ki so bili podeljeni po razpisu sv. Očeta Pija IX 12. prosinca 1851; in sicer popolnoma odpustek kateri dan koli od Božiča do Svečnice, in od druge nedelje po Veliki noči do konca velikega travna; ravno tako tudi v god darovanja Jezusa Kristusa ali Svečnico, v praznik sv. Jožefa, sv. Frančiška Ksaverijana, sv. Vincencija Pavljanskega, in v god svetih Angelov varhov. Ti odpustki se dobivajo z navadno pogojo, da se zakrament sv. pokore in R. Telesa vredno prejme, ter v namen sv. Očeta še posebno za razširo in vspeh tega društva pobožno móli. Po posebnem papeževem dovoljenju zamorejo tudi otroci, kateri k svetemu obhajilu še niso dopušeni, te odpustke zadobiti.

Vredovanje družbe. Imen družnikov, kolikor je nam znano, ni treba nikamor pošiljati, temuž dosti je, da jih le duhovni pastir v posebnem zapisniku ima, v katerega vsakoletno milošinjo od vsakega otroka posebej zaznamnjuje, in vsako leto skupni znesek priliki v knezoškofijsko pisarnico ali pa vredništvu „Zg. Danice“ odrajuje. Vsakemu otroku pa, kadar se dá vpisati, naj se zadevna podobica, kakakoršne smo dobivali za družnike sv. Detinstva po vis. čast. mil. gosp. Matiju Vodušek-u opatu v Celji, in se menda tudi zdaj še ondi dobivajo.*) — V sopraznik svetih nedolžnih otročev, ali pa kateri dan v osmini svetih treh kraljev naj bi družbani, kjer jih je večé število, v namen tega društva posebno sv. mašo imeli.

Poglejte, preljudi očetje in matere in vsi odrašeni! une zapušene sirotice, ki iz daljnih krajev ročice proti vam stegujejo, ktere so lastni roditelji zavergli; čujte jih, ki vas mило prosijo, naj bi jim vi bili očetje in matere, botri in botre, ker pri svojih starših ne najdejo usmiljenja. Ne prosijo toliko, da bi jim časno življenje ohranili, kolikor več, da bi jim vsaj skoz sveti kerst večno življenje preskerbeli. Podajte jim roke in sprejmite jih, naj bodo bratci in sestrice ljubčekov vaših, ki jim hočejo radi pomagati s svojo milošinjo in molitvijo, ako jim hočete vi dopustiti in nekatere groše v to podariti. Ohranili bodo ubožčki časno in večno življenje po vašem usmiljenju in s pomočjo vaših otrok, in bodo prosili božje Dete Jezusa, naj vam in vašim otrokom poverne stotero, kar ste jim dobrega storili. In kar jih pomerje po svetem kersti, pojdejo v svatovskem oblačilu kakor angeli v svete nebesa. Veselo bodo

*) Ker se pri vredništvu „Zgod. Dan.“ večkrat poprašuje po teh podobicah, toraj dostojno prosimo milost. gosp. Opata, ali kdor to dobo takih podobice ima, naj bi blagovolili jih kacic tisuč poslati do vredništva s pristavkom pogoj sarad cena.

potem z nebes gledali na vas in na vaše otroke. Pred sêdežem milosti Božje bodo za vas prosili, čuli nad vašimi otroci, jih varovali v skušnjavah in jim pomagali v velikih težavah, dokler ne sprejmejo vas in vaših ljubih v večno prebivališče. Nedolžni keršanski otroci nesrečnim ajdovskim otrokom v nebesa pomagajo; potegnili bodo v nebesa tudi vas, drage starše svoje. Recite zdaj, je-li kaj boljšega za vas, kaj lepšega za vaše otročiče, kot društvo sv. detinstva Jezusovega? —

Preljubi otročiči! slišali ste, kako se vašim verstnikom in verstnicam v jutrovnih krajih huda godi, kako jih neusmiljeno podavijo, v vodo pomečejo, požrešnim svinjam ali pa psom veržejo, da jih požró. Brez svetega kersta morajo revčiki umirati, in njih uboge duše pridejo v žalostne temnice. Oh, kako strašno je to! Ali se vam ne smilijo? — Tudi prodajajo jih, poprej ko jih pokončajo. Ali bi jih vi kupili? — Pa nimamo denarjev, porečete. Ako vi jih sami nimate, pa ata ali mamo prosite, in če tudi oni nimajo, strica ali tetko lepo nagovorite, ljubemu botru ali botrici se lepo priporočite, naj vam tisto malo soldov dajo, da bote za društvo sv. detinstva Jezusovega plačali; vi pa jim bode te za to toliko bolj poslušljivi, da jim boste s tem sto in stokrat plačali teh malo soldov. Tako bote ajdovske otroke kupiti pomagali, jih kerstiti in po keršansko odrediti. — Pa ne vemo, kje take otroke prodajajo, da bi jim pomagali: mi bote morebiti rekli. Poglejte, pridni duhovni (misijonarji), kateri po tistih krajih nevrne ajde učijo in keršujejo, oni bi radi take revčičke kupili, pa denarjev nimajo; njim pošiljajte svoje darke, ki jih izprosile ali zaslužile; oni jih bodo za vas kupili. Usmiljene sestre, dobre ženske, pobirajo take zaveržence, in jih lepo doma redijo. Njim pomagajte, da jim bodo srajčice in pa suknjice naredile in jih za vse oskerbéle. Le svojim čast. gosp. duhovnim očetom, kaplanom, učnikom keršanskega nauka svoje mesečne, polletne ali celoletne darke izročujte; oni bodo radi to skerb prevzeli, vaše v ta blagi namen darovane denarce sprejemali in na pravo mesto pošiljali, da se ubogim ajdovskim otrokom pomaga. Tisti otroci bodo vaši, in njih angeljci varhi vas bodo Očetu nebeškemu hvalili, kakó ste pridni in pravo ljubezen do bližnjega v djanji skazujete. Na serce govoriti hočejo Detetu Jezusu, kakó vsak dan za nesrečne ajdovske otroke mólite in svoje solde za njih rešitev darujete. Usmiljeni Jezus bo vas vesel, in Marija Mati Božja vas bo rada imela. Pač bo lepo, dobro in pa veselo za vas, če bote prav pridni bratci in sestrice Jezusa, božjega Deteta! Pomagali bote angelom uboge ajdovske otroke v nebesa spravljati; bote pa tudi vi srečno v nebesa prišli k ljubemu Jezusu in Devici Materi Mariji. Hitite pristopiti v to lepo društvo sv. Detinstva Jezusovega! Usmiljeni Jezus vam bo stotero povernil, kar je obljubil, rekoč: „Kar ste najmanjšemu izmed njih storili, ste meni storili“.

Ant. Pintar.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Razlagov predlog v prid bogoslovcev). Omenili smo zadnjič, da je dr. Razlag v deželnem zboru nasvetoval: naj se ces. vlada prosi, da po postavni poti doseže tako spremeno vojne postave, da se tudi bogoslovci ko enoletni prostovoljci vdeležujejo tistega prilajška, kakor ga imajo učenci drugotnih nauk na viših šolah. Gosp. dr. Razlag je svoj predlog podpiral z naslednjim tehtnim vterjevanjem:

Gospoda moja! meni se koristno in deloma potrebna zdi, o tem predmetu govoriti nemški, ker je treba, da se tudi zunaj slavnega zbora sliši.

Že so pretekle leta, kar vstavni razvoj naše domovine kaže, da nič kaj prav naprej ne gre, in večkrat se terdi, da le na mladino bi se smela prihodnost staviti. Zdi se mi toraj opravičeno, da se na mladino poseben pozor obrača, in da se pečamo za njeno izoliko. Skušnja uči, da vsak narod naj svoje delo primérno razdeli. Prav in le želeti je toraj, da naj si sinovi domovine razne stanove razdelé po potrebah domovine in po svojem poklicu.

Celo v vojni postavi vidimo, da se na to ozir jemlje, ker na pr. §§. 23, 24, 25 id. določujejo, po kakoršni poti naj učenci zdravništva, lekarji, pravniki in bogoslovci vojni dolžnosti zadostujejo.

Postava tukaj meri na enoletne prostovoljce in določuje, kdaj, v katerih primérnejših in kakó naj se jim prisvoja ta dobrota, da morejo brez preterganja svoje nauke nadaljevati. Za pravnike, zdravniške, lekarske in tehniške učence n. pr. imamo določbe, po katerih brez zadržka po dokončanem prvem letu v službi svoje poprešnje nauke nadaljevati morejo. Medicinarji imajo celo ta priboljšek, da svoje službino leto smejo v vojaških bolnišnicah doveršiti, ktera dobrota jim zmožno storiti, da jim še naukov pretergati ni treba. Vse drugač je ta reč v oziru na bogoslovce.

S temi namreč tako delajo, da le tisti, kateri pred sprejetjem v semenišče niso bili v vojašino poterjeni, ampak še le po sprejetji, le taki samo smejo brez zadržka posvečeni biti; pri tistih bogoslovcih pa ni tako, kateri so bili že v 7. ali 8. gimnaz. razredu poterjeni. V naši deželi in v sosednjih deželah so se dogodili primérnejši, da so taki mladenči po dvanajstletnem študiranju svoj poklicni tečaj morali zapustiti in niso se mogli vdeležiti dobrote enoletnih prostovolcev, ravno ker ni bilo gotovo, da bodo mogli po doveršenih naukih posvečeni biti. Gotovo bode slavna zbornica priterdila moji misli: ako mladi človek že mora s svojim študiranjem prejenjati, da je pač le želeti, naj ga zopet pričeti zamore. Pokazalo se je razun tega v naši deželi, da ni več tolikega števila bogoslovcev, za kolikoršno število je vstanovljeno, da se je sem ter tje že hudo pomanjkanje pokazalo.

Iz Primorskega mi je naznanjeno, da v Terstu študira letos le en sam bogoslovec, ko bi jih bilo vender 12—15 na leto potreba; ravno tako je v oziru na število v škofiji Poreški in na Kerškem otoku. Slavna zbornica bode verjetno priterdila moji misli, da je po vsaki ceni želeti, naj se bogoslovcem privoli tisto prilajšanje, ktero je primerno tehtnosti njihovih poklicnih nauk, in kterege se vdeležujejo njih verstniki družih višje učilišnih oddelkov.

Zakaj po načelih državoslovstva je vera načelo, ki deržave ohranjuje. Menim, da celo materijalisti, indiferendisti in nihilisti nam ne bodo še novih zadržg hotli na vrat nakladati, ko imamo z vpravno domovine vse čez glavo opraviti, in ko po svoji misli katoličanstvo ni nikakoršen zadržek naj prostejšega državnega razvoja. (Pohvala.)

Ako bi pa kdo ugovarjal, da ravno med duhovstvom jih je veliko, ki v oziru na dandanašnji razvoj državnih zadev stojé v nasprotnem taboru, moram vendar na to zavračati: ako se bode naš državni razvoj in vse državno pravo naslanjalo na načelo vsestranske pravice, da duhovstvo z vsimi drugimi izobraženimi državljani se bode zopet nahajalo tam, kjer se dela za zdrav napredek. Verh tega ni prezreti, da učenci bogoslovja so tega prilajšanja vredni, ker njih prihodnji poklic je človekoljuben, kajti dušni pastir je pogosto edini tolažnik revežu bolinku in nesrečnemu.

Dalje bi se utegnulo ugovarjati, da duhovstvo se noče za šolstvo tako pečati, kakor bi bilo potrebno. Ta

ugovor, se mi zdi, ako je tu in tam, posamezno opravičen, bode čisto zginit, kadar bodo nam 28 milijonom v katoličanov avstrijskim zopet določno katoliške ljudske šole dali. (Dobro! na levi.)

Da se materialne okolišine pri duhovšini ne natezajo ko edini zadržek obilnejšega pristopa k bogoslovskim naukom, bi jaz zavračal na dve besedi, po katerih bode moč te deloma neugodne okolišine primerno izboljšati, in té bi bili: „Diecezanske sinode“, ktere je že Trienški cerkveni zbor na vsako leto zapovedal, ktere se pa — nezapopadljivo — čisto zanemarjajo.

Prosil bi slavno zbornico, naj priterdi mojemu predlogu: C. kr. vlada naj se nagovori, po postavni poti spremembo splošne vojne postave v taki razmeri doseči, da se tudi bogoslovski učenci ko enoletni prostovoljci tistega priboljška vdeležujejo, ktere imajo učenci drugotnih fakultetnih nauk, da brez zadržka svoje študije dokončajo in zamorejo posvečeni, potem pa med vojne duhovne vversteni biti. (Predlog se dovoljno podpira.)

Kar se tiče tega, v kateri odsek naj bi se ta reč oddala, naj smem svetovati, da se izroči srenjskemu odseku, kateri ima zraven družih v posvetu tudi postav, ki zadeva posredovalne vrade. (Zgodi se.)

Pevsko *) Gospodje učeniki in organisti, ki se zlasti med prostim narodom trudijo s cerkvenim pevstvom, terdijo da skoz celo leto o nobenih praznikih ljudstvo ne hrepeni toliko po novih veselih cerkvenih napevih, kot ravno o Božiču, in to še posebno na Sv. večer. Željam po novih prijetno veselih božičnicah hoče letos vstreči učenik g. Levičnik iz Železnikov, kateri je zlasti učiteljem po svojem „malem slovenskem pevcu“ že dobro znan. V Egerjevi tiskarnici se ravno natiskujeta pod naslovom „Slava Bogu na višavi“ dva napeva za sv. Božični čas, s kterima utegne marsikomu zelo vstrezno biti, ker sta napeva neki tako prijetna, da ji bodo gotovo povsod peli, kjer ji bodo dobili še do pravega časa v roke. Od 8. dec. naprej bo prodajal ta napeva g. Giontini v Ljubljani po 20 soldov. Ako se g. Levičnik-u plačajo tiskarni stroški (kar menda ni dvomiti), namerava za postni čas dati na svetlo tudi še nekoliko postnih napevov, med temi ene tudi od žalostne Matere Božje, kakoršnih boje med vsemi cerkvenimi napevi gg. organistvom naj bolj majka. Naj se podpira toraj dobra reč tudi od strani slavnih cerkvenih predstojništev.

Iz Ljubljane. Iz katoliške družbe. Sto ubožnim šolarjem in šolaricam bode v nedeljo 8. grudna ob 10 dopoldne v Čitalnici nova zimska obleka podeljena. Vse dobrotnike in pospeševalce tega djanja dobrotljivosti odsek katoliške družbe k temu obdaru vanju vljudno vabi. Wurmbrand.

Iz Ljubljane. Iz mesečne seje katol.-politiškega društva 1. grud. — Gosp. predsednik omeni bivši god svitile cesarice, je povedal, da tudi pretekli mesec se je družba narastla za 5 novih udov, in da tombola-igra sv. Martina nedeljo je bila prav obilno obiskana.

G. J. Flis je potem v prav tehtni obravnavi razlagal cerkveno premoženje ali premoženje tako imenovane „mrtve roke“. Liberalci, pravi, bi radi Cerkev vsih težav rešili, še njenega premoženja jo oprostili, in prestopi na pojasnovanje, če imajo ti ljudje pravico do cerkvenega premoženja. Skazal je, da Cerkev ko družba ima natorno pravico premoženje si pridobivati, in da ga je imela že od začetka ne kot namen, ampak ko pomoček k namenu.

*) Zastran cerkvenih pesem in napevov naj zopet vse gg. izdajatelje, opomnimo da naj za vse take dela dobijo škofijsko poterjenje, ker le poterjenja pesmi so po cerkvenih postavah sposobne za petje v cerkvi. Vr.

Zgodovinsko potem razlaga, od kod in kako si je Cerkev pridobila premoženje premakljivo in nepremakljivo, in kaj se šteje k temu premoženju, ktero vse je bilo tako pošteno pridobljeno, da nobeno drugo ne tako. Cerkev je določila, da se to premoženje prodati ne sme, ravno zato so ga imenovali „mrtva roka“ in liberalci po njem nezmerno hrepene, se lažejo, da to premoženje leži mrtvo in je vzrok revšine itd. Vzrok revšine so pa le uni, kateri ga grabijo. Cesar Jožef je bil tukaj ta (jezuitovski) samostan vzel, toda premoženje je tako malo izdalo, da še vradniki s tim niso izhajali.

Iz zgodovine vterjuje, da ni res, da bi to premoženje bilo mrtvo, temuč še le prav živo je bilo in je, ker z njim se je nezmerno veliko dobrega dalalo in se dela. Še ko je Cerkev bila pod zemljo, je skerbela za uboge, za ktere merzli bogatini niso nič storili. Cerkev je bila mati ubožnim. — In kako je Cerkev po svojih redovih divjašine in pustote obtrebila in izdelovala! Kdo vé, kaj bi bile še danes lepe nemške dežele brez Cerkev? Še zdaj bi morebiti v zarašenih gozdih molili svojega Teuta, ako bi ne bilo Cerkev. Cerkev je vede in učenosti ohranila, knjižnice zanje vstanavljala, umetnijske podpirala, doverševala dobrotne dela, za kakoršne poprej še imen niso imeli. Cerkev je bila dobrotnica terpečega ljudstva. Kljub vsemu temu pravijo liberalci, da je cerkveno premoženje mrtvo! Mrtvo za reveže pa je le premoženje bogatinov, lakomnikov in „špekulantov“, ki se za revšino nič ne zmenijo,

Poslednjič še omeni nektare dežele, v kterih je bilo zoper vsako pravico cerkveno premoženje pograbljeno. Zdaj je Cerkev več del revna, pa še tega ji ne privojsijo kar ima! Kričé pa zoper cerkveno premoženje špekulantje, judje, obertniki, ki bi radi za mali denar te posestva pokupili, in bi le sami imeli dobiček od tega pograbljenja, ne deržava. (Vsa močno podučljiva obravnava nasledva).

G. Močnik je pristavil, kako so samostani, dokler so kaj imeli, dostikrat deržavi v zadregi pomagali; deržava pa je naredila kakor nespametna žena, ki je puto zaklala, češ, kdo vé, koliko jajc bode tako dobila, prišla pa je ob vse. Angleški veliki samostani so nekda vse reveže nahranovali; ko je pa Henrik VIII samostane s smodnikom razsipal, je nastala med ubogimi strahovita revšina in silo ljudi za lakoto pomerje, da nikjer v Evropi tako ne. — Očitavcem z mrtvo roko je kazal na Metelkoto, ki je pomagal tolikim ubožnim rokodelskim učencem; pa da tudi maraakterim učiteljem je dobra Metelkova vstanova itd. Tako je tudi s premoženjem po družih duhovnih. Kako je g. Močnik v 2. točki govoril o nemškem cesarstvu, to drugi pot?

G. Regali je sprožil lokalno vprašanje. Magistrat je poslal okrožnico do mojstrov za večerno šolo, v ktero naj bi hodili rokodelski učenci po 2 uri dvakrat na teden, tedaj 4 ure vsak teden ob delavnikih. Precej prvi večer so se pa bili „grandiozno“ stepili, še kri je tekla!

(Slišali smo, da tudi v torek zvečer, 3. grud., so suli sem mem šolskih poslopij s smodkami v zobeh, in da so se nekaj krišpali. Vr.) — G. Regali meni, da na škodo mojstrov bojo še o delavnih urah dečki na sprehod hodili, zakaj šole ne bojo obiskovali. Kaže tudi, da to bode nekaka „germanizacija“, ker že okrožnica o nemštvu govori. *) G. R. tega ne pripozna za modro in praša pričujočega gosp. komisarja Gutmana, kako je s to rečjo? Nasvet hoče potlej staviti.

*) Pač na pravem mestu bi bil nemški učilni jezik za pobe z dežele, ki jih velik del morebiti komaj dobro kranjske čorke poznajo! Vr.

G. komisar pojasni, da je povelje prišlo od ministerstva, ki je odločilo za to 2000 gl., mesto pa dá 500 gl.; da še v manjših mestih so take večerne šole; da bi ne bilo med njimi takih, ki se še podpisati ne znajo, da bi se kaj koristnega izučili, prebrisali itd.

G. predsednik omeni, da ta reč je težavna, in ker ni bila zdaj na dnevnem redu, morebiti drugi pot.

G. Regali še pristavi, da rokodelski učenci imajo v nedeljo svojo šolo; ne gre pa jih jim odtehati v takem času, ko je treba delati.

G. predsednik naznani, da se je dr. Razlag s svojim nasvetom v deželnem zboru potegnil v korist bogoslovcev (Gl. v današnjem listu) in na njegovo povabilo je društvo izreklo „Slavo!“ g. dr. Razlagu.

Poslednjič je bil sprejet g. Pirnatov nasvet, da naj se Vodiškemu novemu katol.-politiškemu društvu pošlje pozdrav.

Iz tega se vidi, da je bila seja zopet prav zanimiva; bilo je tudi nenavadno veliko mož pričujočih.

Razgled po svetu.

Laško. Janez Lanza, minister za notranjsko, je 19. listop. prepovedal veliki rudečkarški tabor v Koloseju, ravno ker se je bal rudečkarjev, dasiravno je on sam rudečkar in rudečkarstvu služi. Namen tega taborja je namreč bil: pobijati obliko sedanje (rudečkarške) vlade, spreminjati temeljne ustanove in pripravljati drugačne rudečkarije. Je tedaj rudečkar zoper rudečkarja. To so doslednosti sedanjega liberalizma in framasonstva.

Leta 1865, ko je bil minister za znotranjsko ravno ta Lanza, so se sklicevali taborji zoper Pija IX in zoper katoliško vero po vsih laških mestih, pravi „Unità“. Njih namen je bil, pobijati prvi člen državne vstave (ki razglasuje katoličanstvo za vero laškega kraljestva) in spremeniti temeljne državne ustanove; vender Lanza teh taborjev ne le ni prepovedoval, temuč jih je še pospeševal. In zbirali so se neštevilni taborji; med temi tabor v Ferrari 11. rožn., na katerem je študentovstvo kričalo, da se hoče od papeža emancipirati. Reva Ferrara! Njeno študentovstvo je ni moglo emancipirati. Pádove strašne povodnji, in bil je papež prvi, ki je žrtvam neznanske povodnji pomoč poslal. — 2. rožn. 1865 je bil Tabor v Torinu pred očmi ministra Lanza, na katerem je „olikana derhal“ papeža zmerjala in preklinjala s Kajnom, Judom, satanom; in Lanza je ta tabor pripustil in v razglašanih preklinjevanjih zoper namestnika Kristusovega ni našel nič zopernega zoper „temeljne državne ustanove.“

Da katoličani tacih taborjev ne poterjajo, kakor tudi unega v Koloseju ne, je očitno, ker katoličani so ravnosledni v svojem djani; liberalstvo pa je tolikrat samo seboj v nasprotji, na kolikor kamnov pod nogami zadene. Le v sovraštvu zoper sv. Cerkev ima mattarstvo edino pot in „Unità“ meni: Ako bi bilo Tabor v Koloseju zato sklican, da naj se zatré prvi državni člen, in ko bi bili prišli vsi prostomišljaki pobijati božestvo Jezusa Kr., razglašat pa nejeverstvo, glasovat zoper papeža za judovski dnevni red: eradamus eum de terra viventium (potrebimo ga izmed živih): bi se Lanza kratko in malo temu ne bil ustavljal, bilo bi mu še le prav všeč, kakor so mu bili taborji 1865.

Avstrijsko. Deržavni zbor se prične 12. grudna. Malo malo časa tedaj še imajo deželni zbori za svoje delo.

Ogerski ministerski predsednik z vsimi tovarši je odgospodaril. Na njegovo mesto je prišel Slavi, kateri nove ministre zbira.

Vstavoverci se na vse kriplje zdaj poganjajo za neposrednje volitve v deržavni zbor, česaravno je očitno, da take volitve so zoper vsako zdravo politiko,

zoper pragmatično sankcijo in oktobersko diplomo, huda rana pravicam posameznih kronovin, in poslednjič utegnejo biti kvar naši dinastiji in cesarstvu.

Take volitve je priporočal zlasti dunajski zbor 3. t. m., kateri je v ravno ti seji tudi po jezuitih mlatil, kakor da bi ne imel drugega opraviti. Pri Giskru in Dunajčanih se temu ni čuditi.

Iz Ljubljane. V deželnem zboru je narodna stran predložila 4. t. m. adresu do Njih Veličanstva. — Posebno tehten je Kozlerjev predlog: da naj deželni zbor presoja, kako da postava za vravnavo zemljišnega davka deželi vstreza. V vterjevanji svojega predloga je omenil Kozler, kako je Kranjska dežela memo družih z davki preobložena, in naj se pazi, da se po cenitvah zopet kaj tacega ne zgodi. 4. zvečer je zbornica v tej zadevi imela skupni kljub. — O šolskih rečeh za zdaj samo to: Učiteljska služba je od organistovske in mežnarske ločena; dotični prihodki se ločijo in vsaki svojemu namenu izročé. Naj manjši plača učiteljeva ima biti na deželi 400, v mestu 600 gold. Vladna pristavka zastran pournega poduka in pa zastran politike pri učitelju sta po Zarnikovem nasvetu spodbita. — O volitvi v deržavni zbor se še zdaj ne vé, dasiravno ima že v saboto biti sklep; po federalistiškem programu naj bi se ne volilo, ali vsaj naj se volijo taki, ki v deržavni zbor ne pojdejo. Verifikacija ljubljanskih poslancev blezo ne pride na versto.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. G. Štef. Jenko 50 kr. Sacerdos 2 fl., petens apostolicam benedictionem ad impetrandam gratiam et consolationem S. Spiritus, salutem animae et corporis, perseverantiam in bonis operibus, et felicem vitae suae consummationem. 1 gl. Sv. Oče! sprositi mi pravo pobožnost pri daritvi sv. maše in srečno zadnjo uro. Duhoven. — Po g. Dolencu 50 kr. Neimenovana dobra roka 1 ces. cekin, prosi blagoslova za srečno zadnjo uro za-se in za sestro. Ž-ska narodna šola na Gorenškem ponovi svojo že več let vpeljano navado, daruje začetku novega šolskega leta 1872/73 Njih Svetosti sv. Očetu Papežu Piju IX od svojih bornih prihodkov 2 gl. a. v. z željami, da bi Oni sprosili učenikom in učenecem darove sv. Duha. Neimenovani daruje sv. Očetu Piju IX. 2 gl. a. v. s prošnjo, naj bi Oni sprosili neki rajniki devici sv. raj, ako ga še ne vživa. — G. J. K-r 60 frankov v zlatu.

Za afrikanski misijon, Iz Moševj letna zbirka, 8 gl. G. M. Jenko 50 kr. Po g. Dolencu 50 kr. Z Dobovca 3 gl. Iz št. Vida nad Ipavo 5 gl. letne zbirke.

Za kristjane na Turškem. G. Štef. Jenko 1 gold. G. J. Fl. 5 gl. Duhoven z Gorenškega 1 gl.

Za pogorelce v Zalogu pri Novem mestu. Iz Zalega Loga 2 gl.

Duhorske spremembe.

V Lavantinski škofiji. Č. g. Jože Hajšek je postal kurat v Soboti; in č. g. Fr. Geč, provizor na Muti.

Prestavljeni so čč. gg. kaplani: J. K. Kunej, za I. v Novo Cerkev; Jakob Zupanič, za II. v Novo Cerkev; Janez Košar, za I. v Šoštanj; Fr. Rojko za II. v Šoštanj; Simon Ducman, v Pilstanj; Avgustin Hecl, na Prihovo; Fr. Jančar, v Negovo; O. M. Jurkman, k sv. Vidu pri Ptuj; O. Bened. Hertiš, v meniško faro na Ptuj, in O. E. Kornfeld za II. k sv. Trojici v Haložah. Č. g. J. Pečar gre v začasni pokoj.

V ljubljanski škofiji. G. Lapajne Karol, ternovski kaplan v Ljubljani, gre v Predoselj; g. Čuber Ernest s Predoselj v Ternovo.

Umerl je č. g. Strah Januarj, fajmošt. na Primorskem, 2. dec. in fara je razpisana 4. dec.